

KULTURSÖNDAG INGÅNG

Björn Wiman: Äkta bildning är konsten att göra livet lite roligare.

I ONSDAGS SÅG JAG "NORMA" på Kungliga Operan i Stockholm, en habil men lite träig uppsättning om en druidprästinna som blivit bedragen av en romersk prokonsul i Gallien år 50 före Kristus. Vad sade mig detta? Kanske inte så mycket – mer än att också de hiskeligaste äktenskapsgräl kan upplösas i smäktande skönsång. Det var också roligt att se operan i ljuset av sådant jag redan vet – till exempel om Medeamyten, druiden Miraculix i serierna om Asterix och – inte minst – som en allegori över de nationalistiska frihetssträvandena i Italien under 1830-talet, då Bellini skrev sin opera.

Kvällen dessförinnan deltog jag i ett panelsamtal på ABF-huset i Stockholm med anledning av en ny antologi som givits ut av idéhistorikerna Per Sundgren och Anders Burman vid Södertörns högskola. Titeln på deras bok är "Bildning".

Bildning?

Ordet tycks i dag så otidsenligt att det framstår som något av en provokation när det placeras med röda bokstäver mitt på omslaget till antologin – som ett cocktailbär i rotmoset (eller kanske snarare en kålrot i fruktsalladen).

VECKAN MED WIMAN

Studenterna förstod inte enkla referenser som 'kafkaartad'. Kafka? Finns de på Spotify?

läsa skönlitteratur. Skälet var att han upptäckte att studenterna inte förstod enkla referenser som "kafkaartad". Kafka? Finns de på Spotify? Till slut var kurslistan full av skönlitteratur och studenterna både bättre och gladare än någonsin.

LEIF ALSHEIMER FINNS TYVÄRR INTE med i antologin men hans bildningsbegrepp är ett av de finaste: "Konsten att tänka med hjärtat och känna med huvudet" – vilket klingar väl ihop med Ellen Keys ord om "form i förståndet och fullhet i hjärtat".

Bildning behöver ju inte förknippas med vare sig korvstoppning eller kultursnobberi. Key beskriver det till exempel som lyckan att till fullo uppleva en promenad längs Skeppsbron; det handlar inte om kunskaperna i sig eller om vilken kategori de tillhör, utan om friheten och lusten att använda dem.

Inte heller är bildning något som uteslutande går ut på att tillgodogöra sig Franz Kafka eller bel canto på Kungliga Operan. Det kan lika gärna handla om Åsa-Nisse, vilket Henrik Berggrens infallsrika artikel i fredagens DN Kultur med stort eftertryck visade. För den som har rätt skaffning i bagaget är det kanske just i en utskrattad kalkonfilm som man kan hitta det mest väsentliga om både dagens och gårdagens Sverige.

Åsa-Nisse-hataren Harry Schein får ursäkta, men jag tror att man – med en för-grovd generalisering – kan sammanfatta situationen just på detta sätt. Den med falsk bildning fnyser åt dem som tittar på Åsa-Nisse över huvud taget, medan den som är bildad på riktigt hittar de bästa betydelseerna också i buskisen. Och har därför desto roligare.

BJÖRN WIMAN
Kulturchef
bjorn.wiman@dn.se

KULTURREDAKTIONEN

Chef för Kulturredaktionen: Björn Wiman. **Editionschef:** Harald Bergius. **Kritikchef:** Åsa Beckman. **Nyhets- och nöjeschef:** Axel Björklund. **Hemsida:** dn.se/kultur **Redaktionen:** 08-7381233 **E-post:** arkitektur@dn.se barnung@dn.se dans@dn.se film@dn.se konst@dn.se kulturdebatt@dn.se litteratur@dn.se musik@dn.se teater@dn.se **För insänt material ansvarar ej.**

I veckan kommer Stockholms konstvärld att frotera på konstmässorna Market och Supermarket. Bakom alla mässor och utställningar finns nästan alltid en curator, en utskälld grupp, vars arbete utvecklats och nu ska få upprättelse.

Curatorn får upprättelse

STJÄRNCURATORN Hans-Ulrich Obrist kan prata i 30 minuter utan att andas en enda gång. Det är lite det han är känd för. I fredags besökte han Stockholm och Moderna museet för att föreläsa under rubriken "Curating in the 21st century". Samtidigt som han sväljer en tugga och säger adjö till några vänner griper han telefonluren.

– Curatorns roll har vidgats under de senaste tio åren. Och det har att göra med att begreppet konst har utvidgats. Curating måste alltid följa konsten, skulle det vara tvärtom skulle det vara vidrigt, säger han.

Obrist tillhör den generation curatorer som slog igenom på 90-talet och blev ett slags superstjärnor som tillbringade sin mesta tid på flygplan mellan olika biennaler. Att vara curator innebär att man sätter ihop och bestämmer hur utställningar ska se ut.

ÄVEN OM DET OFTA hävdas att den första curatorn i modern mening var schweizaren Harald Szeemann, som sa upp sig från sin fasta tjänst på Kunsthalle Bern 1969, är yrket som sådant naturligtvis mycket äldre. Alla utställningar har alltid ställts samman av någon, till och med kuriosakabinetten under renässansen kan man säga curerades.

Men det var under 90-talet som den frilansande globetrottercuratorn blev vanlig. Konstvärlden, precis som resten av världen, globaliserades. Nya biennaler poppade upp i varje land med självaktning. Det stod snart klart att det behövdes någon som kunde ta hand om alla dessa nya utställningsarenor. Curatorns inflytande växte och i takt med det även kritiken.

1999 fördes under flera månader en het-sig debatt på DN:s kultursidor om curatorn var en ytlig kapitalist som använde konst-

Jag ska vara användbar för konsten och jag måste föra en dialog med konstnären – det är A och O.

närerna och deras verk som "redskap för att förtydliga sina idéer" (Marianne Lindberg de Geer, DN 11/6 1999). Curatorn ansågs ha för mycket makt och stjärnstatus. Daniel Birnbaum gick så långt att han såg curatorn som en del av anledningen till föraktet för samtidskonsten.

DEBATTEN VAR BÅDE onyanserad och inskränkt, menar konstnären och curatorn Johan Lundh, som är med och anordnar en samtalsserie om curatorns arbete på Konsthall C under våren och hösten. Men resultatet blev ändå att nuvarande rektorn på Kungliga Konsthögskolan, Måns Wrangé, initierade curatorutbildningen Curator lab. Sedan dess har det startat flera curatorutbildningar i Sverige.

Utbildningarna har lett till att bilden av curatorn har förändrats, säger Kim Einarsson, chef på Konsthall C. Men det har inte bara varit positivt för yrket.

– Vissa av utbildningarna har varit väldigt fokuserade på att vi ska "spela rollen av curatorn". Visa att man är professionell och kan göra en utställning professionellt. Men väldigt lite fokus på vad utställningen gör, säger och vad som ligger bakom.

HANS-ULRICH OBRIST tycker att många utbildningar är bra men hoppas att de ska arbeta ännu mer interdisciplinärt framöver. Dessutom vill han att dialogen mellan curatorer och konstnärer ska börja redan på utbildningen.

Han ser också utbildningarna som en möjlighet att titta på curatorshistorien.

– Det råder utställningsamnesi i världen, säger han och får medhåll av Kim Einarsson:

Kritikstorm mot danska radioregler

Kritiken mot den danska regeringen växer sedan man i veckan beordrat Danmarks Radio, DR, att lägga särskild vikt vid det "kristna kulturarvet".

– Politikerna vill detaljstyra DR mer och mer, säger Frands Mortensen, professor i medievetenskap vid universitetet i Århus till den danska tidningen Information.

Även Stieg Hjarvard, professor i medievetenskap vid Köpenhamns universitet, menar att de danska politikerna använder DR som en "kampanjplats".

Segraren som pekas ut i den danska debatten är lobbyorganisationen Kirke og Medier som på sin hemsida på fredagen utbrister: "Vi säger hurra till de nya reglerna om det 'kristna kulturarvet' – som innebär morgonandakt i radio och täckning av högtiderna. Det är något som vi lobbat för i tre år."

Förutom det nya kravet på fler andakter har den danska regeringen tagit bort direktivet till DR att "främja integrationen". I stället finns en ny regel om att DR inte ska uppmuntra till "hat på grund av ras, kön, religion, nationalitet eller sexuell läggning". CLAS BARKMAN

Paus för öga i hjärnan

Den Irakfödde konstnären Wafaa Bilal har till följd av infektioner tvingats plocka bort den kamera han vid årsskiftet lät operera in i sitt bak-huvud, meddelar BBC. Bilal hoppas dock kunna sätta tillbaka kameran efter behandling, för att fortsätta sitt konstprojekt med att kommentera övervakningssamhället.

JONAS THENTE